

Милена Голубовић,¹
докторанд,
Правног факултета
Универзитета у Нишу

UDK: 340.134:351.746.1(497.11)

356.251(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.12599384

Прегледни научни чланак

Примљен: 12. 04. 2024.

Прихваћен: 26. 05. 2024.

ДЕЛАТНОСТ БЕЗБЕДНОСНО-ИНФОРМАТИВНЕ АГЕНЦИЈЕ

Апстракт: Према важећем Закону о Безбедносно-информационој агенцији², агенција (БИА) обавља послове који се односе на заштиту безбедности Републике Србије и откривање и спречавање делатности усмерених на подривање или рушење Уставом утврђеног поретка Републике Србије, истраживање, прикупљање, обраду и процену безбедносно-обавештајних података и сазнања од значаја за безбедност Републике Србије и информисање надлежних државних органа о тим подацима, као и друге послове одређене законом. У првом поглављу овог рада говорићемо о Савету за националну безбедност и првим коренима служби безбедности у Републици Србији, након чега ће уследити поглавље у коме ће детаљније бити описане надлежности и делатност БИА, док ће на самом крају рада, у закључном разматрању бити обрађен њен специфичан правни положај.

Кључне речи: Безбедносно-информативна агенција, безбедност, заштита, закон, поредак, Устав, подаци.

1. Увод

Савет за националну безбедност утврђује основе политике националне безбедности и дефинише основне мере и активности на очувању и унапређењу националне безбедности и заштити виталних националних интереса Републике Србије. У оквиру својих надлежности Савет за националну безбедност разматра питања која су значајна за националну

¹ milenag94@hotmail.com

² Члан 2 Закона о Безбедносно-информационој агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС, 66/2014 и 36/2018.

безбедност и функционисање елемената система безбедности, њихову међусобну сарадњу и сарадњу са другим надлежним органима државне управе, као и сарадњу са органима и службама безбедности других држава и међународних организација. Поред тога, разматра предлоге надлежних државних органа за област одбране и унутрашње послове и службе безбедности, усмерава и усклађује рад елемената система националне безбедности и предлаже мере за унапређење стања безбедности и остваривање циљева политике националне безбедности.

Састав Савета за националну безбедност, поред председника Републике Србије, чине највиши представници органа извршне власти и представници кључних елемената система националне безбедности, као што су Војска и безбедносно-обавештајни систем. У раду Савета за националну безбедност, по потреби, учествују и руководиоци других државних органа и институција и друга лица која нису чланови Савета.³

Према Закону о основама уређења служби безбедности Републике Србије, актуелни обавештајно-безбедносни систем Републике Србије чине три службе безбедности, једна цивилна и две војне, а то су: Безбедносно-информативна агенција (БИА), као посебна организација и Војнобезбедносна агенција (ВБА) и Војнообавештајна агенција (ВОА), као органи управе у саставу Министарства одбране.⁴

Прве корене данашњих служби безбедности Републике Србије можемо пронаћи још у Краљевини Србији, у којој је 17. октобра 1899. године у оквиру Министарства унутрашњих дела створено Одељење за поверљиве полицијске послове (тајна полиција). Тај се датум од 2001. године слави као дан Безбедносно-информативне агенције. (Мило-сављевић, Петровић, 2009: 225).

Након вишемесечне демократксе расправе, у месецу јуну 2002. године, усвојен је Предлог закона о оснивању Безбедносно-информативне агенције Републике Србије, чиме је званично отпочео процес трансформације и одвајања тадашњег Ресора државне безбедности од Министарства унутрашњих послова Републике Србије. Главни циљ реорганизације Ресора државне безбедности и његовог превођења у Безбедносно-информативну агенцију био је прилагођавање актуелном друштвеном и политичко-безбедносном систему и оснивање нове агенције са измењеним делокругом рада и одређеним степеном самосталности. Народна

³ Стратегија националне безбедности Републике Србије, Београд, 2009, стр. 31-32.

⁴ Члан 4 Закона о основама уређења служби безбедности Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 116/2007 и 72/2012.

скупштина Републике Србије је на основу члана 72 став 1 тачка 3 и 11 Устава Републике Србије изгласала поменути Закон, који је коначно ступио на снагу 27. јула 2002. године. Усвајањем овог Закона, Ресор државне безбедности је престао да постоји под називом који је на уопштен начин био прописан још Уставом Савезне Републике Југославије. (Савић, Делић, Бајагић, 2002: 543).

2. Делатност Безбедносно-информативне агенције

Безбедносно-информативна агенција (БИА) основана је Законом о Безбедносно-информативној агенцији, као посебна организација Владе Републике Србије са статусом правног лица, што значи да је директно потчињена и за свој рад одговорна Влади, а не ресорном министарству, као што је то случај са војним службама. БИА је цивилна, централна, национална служба безбедности и део је јединственог безбедносно-обавештајног система Републике Србије, заједно са Војнобезбедносно-обавештајном агенцијом (ВОА), које представљају органе управе у саставу Министарства одбране. БИА делује на основу и у оквиру Устава, закона, других прописа и општих аката, стратегије националне безбедности, стратегије одбране и утврђене безбедносно-обавештајне политике Републике Србије. (Милошевић, Срећковић, 2010: 460).

Основни задаци БИА су:

- заштита безбедности Републике Србије, откривање и спречавање делатности усмерених на подривање или рушење Уставом утврђеног поретка Републике Србије,
- истраживање, прикупљање, обрада и процена безбедносно-обавештајних података и сазнања од значаја за безбедност Републике Србије,
- информисање надлежних државних органа о тим подацима и
- обављање и других послова одређених Законом о БИА.⁵

Безбедносно-информативном агенцијом руководи директор, који у складу са законом, може имати заменика. Заменик директора помаже директору у оквиру овлашћења која му повери директор и замењује га у случају његовог одсуства, привремене спречености да обавља функцију и другим случајевима предвиђеним законом. Када је реч о унутрашњој

⁵Члан 2 Закона о Безбедносно-информативној агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС, 66/2014 и 36/2018.

организацији агенције, иста је организована тако да постоје регионални и територијални центри, одељења, централа и организационе јединице. Централа се састоји од Контраобавештајне управе, Обавештајне управе, Управе за аналитику, Управе за технику, Управе за заштиту државних органа, Управе за обезбеђење, Управе за систем веза и информатику, Управе за међународну сарадњу и Управе за кадровске и финансијске послове. (Милошевић, Срећковић, 2010: 461).

Организационе јединице Безбедносно-информативне агенције су: Кабинет директора, Ситуациони центар, Управа и Регионални центар. Кабинет директора врши послове за потребе Агенције, односно директора и заменика. Ситуациони центар врши послове у седишту Агенције којима се обезбеђује оперативна приправност и координација. Управа је основна организациона јединица Агенције, која обавља групу међусобно повезаних послова, планира, организује, координира, непосредно реализује и контролише обављање послова из своје надлежности и остварује радну и функционалну сарадњу са другим организационим јединицама Агенције. Управа је надлежна и одговорна за обављање послова на целој територији Републике Србије. Регионални центар је основна територијална организациона јединица Агенције, која планира и непосредно извршава послове из надлежности Агенције на одређеној територији. (БИА, 2024).⁶

„Други послови“ прописани у члану 2 Закона о БИА, највероватније подразумевају праћење, документовање, спречавање, сузбијање и пресецање делатности организација и лица усмерених на вршење организованог криминала и кривичних дела са елементом иностраности, унутрашњег и међународног тероризма и најтежих облика кривичних дела против човечности и међународног права, као и против Уставом утврђеног поретка и безбедности Републике Србије. Реч је о овлашћењима која овлашћена службена лица примењују према члану 12⁷ истог Закона, а која се у доброј мери поклапају са овлашћењима појединих организационих целина Министарства унутрашњих послова, односно Дирекције полиције и полицијске управе, као што су Служба за борбу против организованог криминала (СБПОК) и Служба за борбу против тероризма и екстремизма (СБПТЕ), посебно у погледу кривичних дела усмерених на подривање или рушење Уставом утврђеног поретка

⁶ Безбедносно-информативна агенција (БИА), видети сајт <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>.

⁷ Члан 12 Закона о Безбедносно-информативној агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС, 66/2014 и 36/2018.

Републике Србије, међународног тероризма и организованог криминала. Међутим, за разлику од Министарства унутрашњих послова и њених организационих јединица, ова национална, цивилна служба безбедности, како је још називају и „хибридна“, имајући у виду да је истовремено безбедносна, обавештајна и контраобавештајна служба, примарно делује превентивно, а не репресивно, као Министарство унутрашњих послова, у циљу одбране виталних националних интереса, тако што благовремено открива, препознаје, спречава или отклања индикаторе угрожавања Уставом утврђеног поретка и безбедности Републике Србије.

Међусобна сарадња и координација полиције и БИА уређена је комплементарним одредбама Закона о полицији и Законом о БИА. У складу са тим законима, као и ЗКП-ом и другим законима које примењују полиција и БИА, министар и директор споразумно утврђују обавезне облике и начин остваривања сарадње Министарства и БИА у питањима од интереса за јавну, односно државну безбедност, а нарочито када је реч о: међусобном обавештавању, размени података и сазнања, пружању непосредне физичке, стручне, техничке и друге међусобне помоћи (претходно договорене), предузимању заједничких мера и активности. (Милетић, Југовић, 2009: 97).

Са тим у вези, треба напоменути да је сходно члану 16 напред наведеног Закона, Безбедносно-информативна агенција овлашћена да, уколико посебни разлози безбедности Републике Србије то захтевају, преузме и непосредно изврши неке послове, који су у надлежности Министарства унутрашњих послова, односно реч је о тзв. „полицијским пословима“ или овлашћењима полиције. У том случају, одлуку о преузимању и обављању ових послова од стране БИА, доносе решењем споразумно директор БИА и министар унутрашњих послова. Уколико директор БИА и министар унутрашњих послова не могу споразумно донети решење, одлуку о преузимању послова доноси Влада. Такође, битно је истакнути и чињеницу да припадници Безбедносно-информативне агенције не могу бити чланови политичких странака, немају право на синдикално удруживање и право на штрајк, зато што је Безбедносно-информативна агенција „тајна полиција“, за разлику од Министарства унутрашњих послова, чији је рад јаван, а овакве активности њених припадника би могле умногоме угрозити принцип њеног рада, који је иначе један од најзначајних принципа рада свих служби безбедности, како цивилних, тако и војних. (Петровић, Прица, 2020: 123).

У обавештајно-безбедносном систему сваке државе, укључујући и Републику Србију, службе безбедности, као и обавештајне службе, цивилне и војне, имају законски јасно дефинисану улогу, задатке и послове, а то су прикупљање, обрада, процена и достављање обавештајно-безбедносних података од значаја за безбедност земље надлежним државним органима, који су овлашћени за предузимање даљих мера из своје надлежности. Те мере се углавном огледају у спречавању и евентуално пресецању деловања унутрашњих и спољних непријатеља, односно носилаца угрожавања националне безбедности, али и грађана.

Са тим у вези, сматрамо да би требало преуредити законску одредбу где се Безбедносно-информативној агенцији додељују полицијска овлашћења, односно конкретно овлашћење хапшења, а наведене активности би требало у потпуности препустити Министарству унутрашњих послова. У том случају, надлежност Безбедносно-информативне агенције би била ограничена на уступање таквих података надлежној полицијској јединици, ради предузимања даљих мера које су у делокругу рада Министарства унутрашњих послова.

Припадници Агенције овлашћени су да од државних и других органа, правних и физичких лица траже и добију обавештења, податке и стручну помоћ одзначаја за разјашњавање чињеница везаних за обављање послова из делокруга Агенције. Напругање помоћи, давање обавештења и података нико не може бити принуђен, а ускраћивање или одбијање помоћи, давања обавештења или података мора бити засновано на законом утврђеним разлозима.⁸

Различити оперативни методи, поступци и мере за тајно прикупљање података, укључујући и оперативно-техничка средства, којима се обезбеђује прикупљање података и обавештења, морају се примењивати уз пуно уважавање принципа пропорционалности или сразмерности у погледу очувања људских права и слобода. Одлуку о примени одговарајућих поступака и мера доноси директор Агенције, док претходну одлуку (наредбу) о примени посебних мера којима се одступа од начела неповредивости тајности писама и других средстава општења, доноси надлежни Виши суд, на предлог Агенције, ако је то неопходно из разлога заштите безбедности Републике Србије, а околности случаја указују на постојање основа сумње да се припрема или предузима противуставна, односно противзаконита активност или се припрема извршење најтежих кривичних дела против уставног уређења Републике Србије или

⁸Члан 10 Закона о Безбедносно-информативној агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС, 66/2014 и 36/2018.

организованог криминала, као и да се на други начин она не би могла открити или спречити или би то изазвало несразмерне трошкове или велику опасност. Предлог и одлука сачињавају се у писаном облику и садрже назив посебне мере, податке и чињенице које су од значаја за одлучивање, обим примене и рок трајања. Одобрене посебне мере могу се примењивати три месеца, а на основу новог предлога могу се продужити највише још три пута у трајању од по три месеца. Примена мере се мора прекинути чим престану разлози за њену примену, а уколико суд не усвоји предлог за примену мере, о томе доноси посебно решење, против кога директор БИА може изјавити жалбу у року од 48 сати. (Милосављевић, 2015: 19).

Према одредбама чланова од 161 до 187 Законика о кривичном поступку, у погледу учиниоца кривичних дела организованог криминала, тероризма и корупције, међу којима су и дела из надлежности Безбедносно-информативне агенције, попут кривичних дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, кривичних дела против човечности и међународног права, укључујући и тероризам и финансирање тероризма, Агенција изузетно, на основу претходне писане и образложене одлуке надлежног судије за претходни поступак, донете на образложени предлог јавног тужиоца, у циљу спречавања, откривања и доказивања ових кривичних дела, под условима и на начин прописан одредбама Законика, може примењивати посебне доказне радње тајни надзор комуникације, тајно праћење и снимање, симуловане послове, рачунарско претраживање података, ангажовање прикривеног иследника и контролисану испоруку.⁹

Ради обављања послова и задатака из своје надлежности, Агенција примењује различите оперативне методе, мере и радње, као и оперативно-техничка средства, а одлуку о примени појединих метода, мера и средстава доноси директор, или лице које он овласти. С обзиром на то да је БИА наследница бившег Ресора државне безбедности МУП-а Републике Србије и да примењује искуства ове службе у области коришћења одређених метода, средстава и мера, као и сазнања о природи и правцима развоја савремених обавештајних служби у свету и њиховој обавештајној пракси и методологији, може се закључити да она примењује све савремене обавештајне методе. Ту се, пре свега, мисли на прикупљање обавештајних података коришћењем људских извора (агентурни метод, иследни метод и др), технички метод (у ужем

⁹Члан 161-187 Законика о кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - одлука УС и 62/2021 - одлука УС.

и ширем смислу), метод анализе садржаја, коришћење легалних могућности за прикупљање обавештајних података, као и методе које се користе у обради обавештајних података и изради завршних обавештајних докумената. Према Закону, припадници БИА су овлашћени да траже и добију од државних и других органа, правних и физичких лица обавештења, податке и стручну помоћ од значаја за разјашњавање чињеница везаних за обављање послова и делокруга рада БИА, при чему нико не може бити принуђен на ту сарадњу, али ускраћивање помоћи и давање обавештења мора бити засновано на законом утврђеним разлозима. О предузетим активностима и другим пословима из своје надлежности БИА обрађује, чува и користи прикупљене информације и документацију, о чему води одговарајуће евиденције и обезбеђује заштиту тајности тих података и докумената. Процедура, начин евидентирања, обраде, чувања, коришћења, заштите и достављања другим надлежним државним органима информација и докумената утврђује Влада Републике Србије. Поред тога, БИА је надлежна и да остварује сарадњу, односно примењује метод сарадње са страним обавештајним организацијама, органима и службама, као и међународним организацијама, у складу са смерницама Владе Републике Србије и безбедносно-обавештајном политиком Републике Србије. (Бајагић, 2007: 78-79).

У првом периоду рада БИА, најзначајнији орган за надзор и контролу рада од стране извршне власти био је владин Савет за државну безбедност. Поред извршне власти контролу законитости рада БИА врши и Одбор за безбедност и одбрану Народне скупштине Републике Србије. (Бајагић, 2007: 79).

Савет за државну безбедностобразован је као радно тело Владе Републике Србије¹⁰ и имао је следеће надлежности:

- 1) да утврђује приоритете државне безбедности и с тим у вези, разматра програмску оријентацију Ресора државне безбедности у Министарству унутрашњих послова и предлоге других аката од значаја за државну безбедност, као и стање у овој области и проблеме уочене у раду Ресора,
- 2) да усмерава рад Ресора и сарадњу коју Ресор остварује са надлежним државним органима, телима и службама у земљи, као и са службама и органима безбедности других држава, односно међународних организација,

¹⁰ Одлука о образовању Савета за државну безбедност, *Службени гласник Републике Србије*, бр. 1/2002.

3) да управља кризним ситуацијама, налаже мере за супротстављање актима тероризма и на захтев министра унутрашњих послова, даје претходну сагласност за употребу Јединице за специјалне операције и

4) да врши контролу законитости у раду Ресора, нарочито у погледу поштовања људских права, метода и средстава, односно мера и радњи које Ресор предузима у обављању послова из свог делокруга и у погледу утрошка средстава за рад Ресора.¹¹

Поменути Савет за државну безбедност формално је престао да постоји формирањем Савета за националну безбедност.

3. Делатност служби безбедности у периоду од 1945. до 2002. године

Ослобађањем Југославије од окупатора, марта 1946. године дошло је до реорганизације Одељења за заштиту народа и формирања нових безбедносно-обавештајних служби. Од појединих одсека, тачније организационих јединица Одељења за заштиту народа формирана је Управа државне безбедности, која је представљала централну, безбедносно-обавештајну установу, која је била саставни део Савезног министарства унутрашњих послова. Делатност Управе државне безбедности је била усмерена на заштиту уставног проректа бивше СФРЈ од активности обавештајних служби западних земаља и контраобавештајну заштиту територије, а бавила се и проблемима емиграција, прислушкивањем и праћењем непријатеља, као и заштитом актуелних политичких структура, а између осталог обављала је и послове и задатке који су били усмерени на борбу против унутрашњих непријатеља. Са тим у вези, слободно можемо рећи да је представљала тајну полицију тадашње Југославије. (Савић, Делић, Бајагић, 2002: 534).

Реорганизацијом Управе државне безбедности, 1966. године формирана је Служба државне безбедности као специјализована служба обавештајно-безбедносног система. Њена делатност је била таква да је вршила усклађивање, давала смернице и координисала рад и поступање републичких и покрајинских одсека, а директно је била ангажована само уколико је било потребно обезбедити заштиту органа на савезном нивоу и заштиту функционера на савезном нивоу, непосредно сарађивати са обавештајно-безбедносним службама у иностранству,

¹¹ Члан 2 Одлуке о образовању Савета за државну безбедност, *Сл. гласник РС*, бр. 1/2002.

а била је конкретно надлежна за борбу против унутрашњих непријатеља, послове контраобавештајне заштите територије Југославије од потенцијалних претњи иностраних служби, решавање проблема политичке емиграције, контраобавештајну заштиту савезних функционера, штабова и јединица Територијалне одбране и објеката од државног значаја, спровођење истрага и кривичног гоњења одговорних лица и обавештавање надлежних органа о појавама непријатељске делатности. (Савић, Делић, Бајагић, 2002: 537-538).

Распадом СФРЈ, у оквиру Министарства унутрашњих послова 1992. године основан је Ресор државне безбедности као посебна, аутономна и самостална служба безбедности, надлежна за очување утврђеног уставног поретка и националне безбедности земље. Задатке и послове из своје надлежности, Ресор државне безбедности је обављао на основу Закона, Правила о раду и другим важећим прописима, који су били у сагласности са Уставом СРЈ. Са тим у вези, Ресор државне безбедности је био надлежан за прикупљање података и информација путем различитих оперативних метода и техника, у превентивне сврхе, односно како би се правовремено откриле и предупредиле претње и опасности које могу нарушити или угрозити утврђен уставни поредак земље. Ресор државне безбедности је био надлежан за контраобавештајну заштиту, која је подразумевала послове усмерене на откривање, праћење и онемогућавање противуставне делатности страних обавештајних служби; обавештајне послове, који су се вршили прикупљањем података и информација о намерама и плановима страних држава; послове и задатке ради спречавања делатности екстремиста и терориста на државном нивоу у погледу активности које могу непосредно угрозити уставни поредак и територијалну целовитост земље и безбедносну заштитуштићених личности, објеката и држављана СРЈ. (Савић, Делић, Бајагић, 2002: 541).

4. Период након оснивања Безбедносно-информативне агенције

У оквиру укупних реформских активности, које су започете 2000. године, Република Србија је имала обавезу да прилагоди и хармонизује правни, политички и привредни амбијент, да би се процес прикључења најзначајнијим европским интеграцијама и институцијама (PфP, НАТО, EU) успешно наставио. Најзначајнији задаци реформе сектора безбедности, односно система националне безбедности, су били: дефинисање националних интереса; рад на изради и усвајању стратегије националне безбедности и стратегије и доктрине одбране; реформа

постојећих обавештајних, контраобавештајних и других служби безбедности; и усвајање нових закона о деловању и организацији обавештајно-безбедносног система. Претходно, још у периоду 2001-2005. године Влада Републике Србије реорганизовала је Министарство унутрашњих послова. Најзначајнији резултат реформе МУП-а је трансформација постојећег Ресора државне безбедности (РДБ) у нову обавештајно-безбедносну установу. Према првим предлозима, нова служба наследница РДБ је виђена као самостална, аутономно-централна специјализована агенција Владе Републике Србије, темељно измењеног делокруга рада и надлежности, прилагођених савременим безбедносним трендовима и потребама Републике Србије. (Бајагић, 2007: 69-70).

У јуну 2002. године Влада Републике Србије је усвојила Предлог закона о оснивању Безбедносно-информативне агенције Републике Србије, а Народна скупштина Републике Србије, на основу члана 72. став 1/3 и 1/11. Устава Републике Србије, изгласала је Закон о Безбедносно-информативној агенцији Републике Србије, који је ступио на снагу 27. јула 2002. године. Распадом државне заједнице, Република Србија је, као чланица сукцесор, наследила већи део система безбедности бивше државе. Пре свега, то се односи на обавештајно-безбедносне установе које су функционисале на основу Закона о службама безбедности СРЈ, који је усвојен 20. јуна 2002. године. Према том закону, обавештајно-безбедносни систем чиниле су следеће установе: у оквиру Савезне владе Војна служба безбедности и Војна обавештајна служба, док су у оквиру Савезног министарства надлежног за иностране послове оформљене Служба за истраживање и документацију (СИД) и Служба безбедности. (Бајагић, 2007: 70).

Главни разлог реорганизације Ресора државне безбедности и његовог издвајања из Министарства унутрашњих послова и претварања у Безбедносно-информативну агенцију јесу бројне критике упућене на рачун рада и функционисања Ресора у тадашњем актуелном политичком режиму и систему, за који је била карактеристична самовоља у поступању у индивидуалним случајевима од државног интереса, употребом репресивних мера и прекорачењем овлашћења припаднике ове службе кроз претерано задирање и ограничавање права појединаца, те је доведена у сумњу правилност и законитост поступања припадника РДБ приликом вршења послова из његовог делокруга рада. Са тим у вези, као једино разумно решење било је оснивање Безбедносно-информативне агенције која ће, супротно Ресору државне безбедности, кроз поштовање демократских принципа и прокламованих вредности владавине права и правне државе у актуелном државном уређењу

очувати индивидуална права појединаца и истовремено поступати у складу са начелима тајности и конспиративности у раду служби безбедности, а у границама општеважећег принципа сразмерности, које су јој законом и уставом дате.

5. Закључак

Безбедносно-информативна агенција је посебна организација која има статус правног лица и која је под директним надзором Владе, па можемо рећи да због природе послова које обавља, Агенција има веома висок степен самосталности у раду. Када је реч о њеном делокругу рада и овлашћењима која јој припадају према Уставу, закону и осталим законским и подзаконским прописима, можемо приметити да су јако широко постављена, почевши од овлашћења за сузбијање и спречавање делатности усмерених против уставног уређења и правног поретка Републике Србије, преко организованог криминала, али и појединих овлашћења полиције, односно Министарства унутрашњих послова и њених организационих целина.

Са тим у вези, сматрамо да би требало преуредити законску одредбу где се Безбедносно-информативној агенцији додељују одређена полицијска овлашћења, односно конкретно овлашћење хапшења, а наведене активности би требало у потпуности препустити Министарству унутрашњих послова. У том случају, надлежност Безбедносно-информативне агенције би била ограничена на уступање таквих података надлежној полицијској јединици, ради предузимања даљих мера које су у делокругу рада Министарства унутрашњих послова. Тиме би се у потпуности испоштовао принцип тајности у раду БИА, који је иначе један од најзначајних принципа рада свих служби безбедности, како цивилних, тако и војних, за разлику од Министарства унутрашњих послова, чији је рад јаван, а овакве активности њених припадника би могле умногоме угрозити начин њеног деловања.

Литература

Бајагић, М. (2007). *Реформа обавештајно-безбедносног система Републике Србије, Зборник предавања са IX Школе реформе сектора безбедности*. Београд: стр. 69-83.

Милетић, С. Југовић, С. (2009). *Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија*. Београд.

Милосављевић, Б. Петровић, П. (2009). *Безбедносно-обавештајне службе Републике Србије, Годишњак реформе сектора безбедности у Србији*. Београд: стр 222-253.

Петровић, М. Прица, М. (2020). *Посебно управно право са међународним управним правом*, Правни факултет Универзитета у Нишу.

Савић, А. Делић, М. Бајагић, М. (2002). *Безбедност света, од тајности до јавности*, Институт безбедности. Београд. 4

Милошевић, М. Срећковић, З. (2010) *Безбедносне службе света*, Војно-издавачки завод, Београд.

Прописи

Закон о Безбедносно-информационој агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014 - одлука УС, 66/2014 и 36/2018.

Закон о основама уређења служби безбедности Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 116/2007 и 72/2012.

Стратегија националне безбедности Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 88/2009.

Одлука о образовању Савета за државну безбедност, *Службени гласник РС*, бр. 1/2002.

Законик о кривичном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - одлука УС и 62/2021 - одлука УС.

Интернет извори

Безбедносно-информативна агенција (БИА), Доступно на званичном сајту: <https://www.bia.gov.rs/dokumenta/organizaciona-struktura/>, приступљено дана 20.03.2024.

Milena Golubović,

PhD Student,

Faculty of Law, University of Niš

THE SCOPE OF ACTIVITY OF THE SECURITY-INFORMATION AGENCY

Summary

This paper focuses on the importance of the Security-information Agency, as a civil and central security service in the Republic of Serbia, as well as its special legal position and the independence in its work. The Security-information Agency is a special organization which has the status of a legal entity and is directly responsible to the Government for its work.

Under the Security-information Agency Act (SIA Act), which entered into force in 2002, its primary mission is to protect the security of the Republic of Serbia, to detect and prevent the activities aimed at undermining or disrupting of constitutionally defined order of the Republic of Serbia, to research, process and assess the security-intelligence data and information significant for the security of the Republic of Serbia, to inform the competent state authorities about such data, and to perform other activities defined by the SIA Act.

The Agency is a key actor in the defense of vital national interests due to its primarily preventive and proactive role in detecting, preventing and eliminating possible risks. It also promotes some new values, necessary for successful completion of the tasks from the scope of its activities, including high intellectual capacity and willingness to learn and acquire new knowledge and skills.

Keywords: Security-information Agency, security, protection, law, order, Constitution, data.